

قصه‌ی پر غصه‌ی یخدان‌های دوقلو

نیست که مهم باشد.

نکته‌ی دیگر مشکل رعایت نشدن حریم چندگانه‌ی یخدان‌ها بوده که دیگر در برابر مشکلات بزرگتر ذکر شده در بالا کم‌رنگ جلوه می‌کند.

هر اثر تاریخی چند نوع حریم دارد که در مورد یخدان‌های سیرجان به همی این حریم‌ها تجاوز شده است. از حریم بصری بگیریید که به در دیدرس ماندن اثر و همخوانی بافت معماری تازه‌سازها با آن اهمیت می‌دهد تا حریم استحکامی و ایجاد نشدن لرزه در مجاورت آن.

اما اداره میراث فرهنگی سیرجان در طول این سالیان در کنار یخدان‌ها شما شاهد نمای سنگ رومی و درهای کرکره‌ای برقی بوده‌اید و دم زده‌اید و حتا زحمت یک نامه‌نگاری ساده با شورا و شهرداری را نداده‌اید که در این محوطه به هر نمایی پروانه ندهند.

شاهکار آخر اداره کل میراث هم که سکوت مشکوک در قبال گودبرداری بی‌بیل مکانیکی در زمین مجاور یخدان‌ها بود و لرزه‌هایی که به جان یخدان‌ها انداخت تا کی کارگر شود. خلاصه که از این سموم که بر طرف یخدان‌ها بگذشت، عجب که این دو پیر خمیده هنوز برجایند

یخدان یا یخچال، گونه‌ای ساختمان است اختراعی قدیمی توسط معماران قدیم ایران بوده که از سر نیازهای زیستگاه انسان در اقلیم گرم و خشک ایران ایجاد شده است. یخدان در معماری قدیم ایران برای تولید و نگه‌داری یخ ساخته می‌شد.

معمولاً هر یخچال دارای یک استخر و یک دیوار بلند (بنام حصار) و یک مخزن گنبددار بود. حصار طوری ساخته می‌شد که تمام روز سایه آن بر استخر می‌افتاد و از گرم شدن آب استخر جلوگیری می‌کرد. یخی را که در زمستان در استخر یخچال درست می‌شد می‌شکستند و در خزانه انبار می‌کردند و در فصل گرما آن را به کار می‌بردند.

از نظر هنر معماری و نیز دانش مهندسی، یخچال یکی از بهترین مصداق‌های دانش «انسان-طبیعت-معماری» و تعامل انسان با

سرنوشت تلخی‌ست برای دیوارهای بلند خشتی‌ئی با آن طرح‌های ساده اما شکل‌شان. سرنوشت تلخی‌ست برای اثر تاریخی دوپست ساله‌ای که سبک معماری‌اش اما به قدمت هزاره‌های تمدن خشتی‌ایرانی‌ست.

حالا یخدان‌ها هم این روزها مثل حال خود ما خوب نیست. خسته از بی‌توجهی‌ها، رنجور از تخریب‌ها. معتادان شبگرد گوشه گوشه‌اش آتش روشن کرده و بر بدنه‌ی خشت‌های کاهگل اندود شده، دوده نشانده‌اند. یخدان‌ها را هم کرده‌اند سقف بالای سر نداشتند. یعنی هم کم‌کاری اداره میراث را جبران کرده‌اند و هم مشکل سقف بالای سر نداشتن خود را حل. زحمت مشخص نشدن کاربری جدید برای یخدان‌های تاریخی سیرجان را از دوش اداره میراث فرهنگی برداشته‌اند.

کسی چه می‌داند؟ شاید این هم یک جور جاذبه‌ی گردشگری باشد. اینکه زنان و مردانی دودزده یکجای قدیمی زندگی کنند. ببینید برای گردشگر خارجی جذاب نیست که بیاید و ببیند و برای شهر ما درآمد حاصل از شکل‌گیری اقتصاد توریستی بیاورد؟

آه یادم نبود. مشکل فقط این نیست که این طوری ماست‌مالی‌اش کنیم. یخدان‌ها به زودی از دیدرس هم خارج می‌شوند. یعنی اگر از بلوار شیخ‌فضل... رد شویم، هرچه گردن بچرخانیم نمی‌بینیم‌شان. چرا؟ چون باز هم اداره کل میراث فرهنگی استان در حق سیرجان محبت وافر ورزیده و از کم‌کاری شهرداری سیرجان بهره برده و اجازه ساخت یک سازه ی بلندمرتبه جلوی یخدان‌ها را صادر فرموده!

این سوال هم که اگر یخدان‌های کرمان بود باز هم این اداره همین کار را می‌کرد، سوال بی‌جا و حاشیه‌ای است و در خاکریز دشمن. کرمان دل عالم است و آقایان فریدون فعالی منصور جعفری اهل دل. سیرجان اما پهلوی چپ عالم هم